

απόψεις

Η προτεινόμενη μεταβολή του μηχανισμού ευθύνης διοικητών νομικών προσώπων

Στο προτεινόμενο σε δημόσιο διάλογο φορολογικό νομοσχέδιο, η κυβέρνηση εισαγείται την τροποποίηση του ισχύοντος μέχρι σήμερα πλαισίου για την ευθύνη των διοικούντων νομικά πρόσωπα/οντότητες, σε σχέση με την εταιρική μη φορολογική συμμόρφωση.

Για την ευθύνη αυτή, τα εννοιολογικά της χαρακτηριστικά, την έκτασή της και τις προϋποθέσεις ενεργοποίησής της έχουν γραφτεί πολλά. Χρειάστηκαν αρκετά χρόνια και πυκνή ερμηνευτική διοικητική και νομολογιακή ενασχόληση ώστε να προσεγγισθεί το σχετικό φαινόμενο.

Κατά τα βασικά της χαρακτηριστικά, παγίως πλέον γίνεται δεκτό ότι η ευθύνη αυτή συνιστά ευθύνη εκ του νόμου και έχει καταρχήν αντικειμενικό και εις ολόκληρο χαρακτήρα, χωρίς οι βαρυνόμενοι να μπορούν να αντιτάξουν οιαδήποτε τυχόν ένσταση (συζήτησης, διαίρεσης κ.ο.κ.). Κατά πάγια μάλιστα τακτική των φορολογικών αρχών, η ενεργοποίηση της ευθύνης αυτής λάμβανε χώρα με μόνη τη διαπίστωση της διοικητικής ιδιότητας του φυσικού προσώπου στο αντίστοιχο νομικό και χωρίς καν την εξέταση οιαδήποτε αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ της διαπιστωθείσας φορολογικής παράβασης του νομικού προσώπου, με αντίστοιχη ενέργεια ή παράλειψη του φυσικού προσώπου-διοικητή. Η προσέγγιση αυτή έχει δημιουργήσει εξαιρετικά προβλήματα στην επιχειρηματική αγορά, καθώς χωρίς οιαδήποτε περαιτέρω διερεύνηση δεσμεύονται περιουσίες φυσικών προσώπων, τα οποία εντέλει ουδόλως εμπλέκονται στην παραβατική συμπεριφορά του νομικού προσώπου. Παρένέργεια της αυστηρής αυτής προσέγγισης του μηχανισμού ευθύνης είναι η έλλειψη προθυμίας σοβαρών στελεχών να δεσμευθούν στη διοίκηση ή/και εκπροσώπηση νομικών προσώπων μεγάλης έντασης καθώς και η δημιουργία στρατιάς «μπροστινών», δηλαδή φυσικών προσώπων χωρίς οιαδήποτε περιουσία, τα οποία διορίζονται ως διοικητές/εκπρόσωποι νομικών προσώπων μικρότερου μεγέθους.

Έχοντας αντιληφθεί αυτήν τη στρέβλωση, τα διοικητικά δικαστήρια και το Συμβούλιο της Επικρατείας προχώρησαν πρόσφατα σε μια ερμηνευτική επανεξέταση του εύρους της ευθύνης αυτής. Έτσι, μόλις κατά τα τελευταία δύο-τρία χρόνια, πα-

ρατηρήθηκε μια μάλλον συντονισμένη προσπάθεια ώστε η αντικειμενική αυτή ευθύνη να συνδεθεί περισσότερο με την πράξη ή παράλειψη του φυσικού προσώπου/διοικητή. Αρχίσαμε να βλέπουμε δικαστηριακές αποφάσεις, με τις οποίες τίθεται ως προϋπόθεση για την επίκληση της ευθύνης η ύπαρξη πραγματικής διοικητικής εξουσίας του φυσικού προσώπου έναντι της διαπιστούμενης παραβατικής συμπεριφοράς του νομικού προσώπου.

Εντός του περιβάλλοντος αυτού, η νομοθετική πρωτοβουλία της Κυβέρνησης, για μια ευρεία τομή στη θεμελίωση της ευθύνης αυτής και στο βάρος απόδειξης της, όπως η σχετική πρωτοβουλία αποτυπώνεται στο φορολογικό νομοσχέδιο, εκπλήσσει ευχάριστα. Στην προτεινόμενη τροποποίηση του σχετικού άρθρου 50 ΚΦΔ, εντάσσεται πλέον η έννοια της υπαιτιότητας. Καθώς, για την ενεργοποίηση της αλληλέγγυας αυτής ευθύνης διοικητικών/εκπροσώπων απαιτείται η απόδειξη ότι οι οφειλές δεν καταλογίζονται ή δεν αποδόθηκαν στο δημόσιο από υπαιτιότητα των διοικητών/εκπροσώπων. Επιπρόσθετα, στην προτεινόμενη ρύθμιση περιλαμβάνεται πρόβλεψη ώστε με κανονιστική απόφαση (ουσιαστικός νόμος) να καθοριστούν μαχητά τεκμήρια έλλειψης υπαιτιότητας. Έτσι, καταγράφεται η πολιτική βούληση να δημιουργηθεί οδηγός πλοήγησης, ώστε τουλάχιστον και πάντα με τη δυνατότητα ανταπόδειξης να καταγραφούν τα στοιχεία εκείνα που κατά τον ουσιαστικό νομοθέτη καταρχήν δεν δύναται να στοιχειοθετήσουν ενεργό σύνδεσμο μεταξύ της παραβατικής φορολογικής συμπεριφοράς του νομικού προσώπου/οντότητας και του φυσικού προσώπου διοικητή/εκπροσώπου. Περαιτέρω και στο πλαίσιο της αναζήτησης ουσιαστικού αιτιώδους συνδέσμου μεταξύ παραβατικής συμπεριφοράς του νομικού προσώπου και διοικητή του, προτείνεται από την Κυβέρνηση ο περιορισμός της ευθύνης μόνο στους εκτελεστικούς προέδρους και όχι αδιακρίτως σε όλους τους προέδρους, όπως πρόβλεπε η μέχρι σήμερα διάταξη. Καθώς, ζητούμενο φαίνεται να είναι η διαπίστωση της εν τοις πράγμασι ευθύνης, ως πράξης ή ατόμησης και ως παράλειψης του διοικητή σε σχέση με την παραβατική συμπεριφορά του νομικού προσώπου.

Με τις προτεινόμενες ρυθμίσεις, η οικεία διάταξη προσεγγίζει καλύτερα την αντίστοιχη για τον καταλογισμό ποινικής ευθύνης. Επιπρόσθετα, αποκαθιστά επιχειρηματική ισορροπία μεταξύ κρατικής δράσης και ιδιωτικής οικονομίας, καθώς για τη θεμελίωση ευθύνης απαιτείται τουλάχιστον η θεμελίωση υποκειμενικής υπόστασης έναντι της προκληθείσας βλάβης. Προφανώς, η προτεινόμενη ρύθμιση «ξεβολεύει» τη φορολογική αρχή, η οποία πλέον θα καλείται με αιτιολογημένο τρόπο να αποδεικνύει την ύπαρξη ουσιώδους συνδέσμου. Για τη διευκόλυνση της δράσης της εκτελεστικής εξουσίας, άλλωστε, και προς θεμελίωση καθεστώσ ασφαλείας δικαίου, προτείνεται η δημιουργία μαχητών τεκμηρίων έλλειψης υπαιτιότητας.

Καλωσορίζουμε, λοιπόν, αυτή την κυβερνητική πρωτοβουλία και αναμένουμε την τελική διαμόρφωση της διάταξης, την εξειδίκευσή της με κανονιστική απόφαση και κυρίως την ανάπτυξη γρήγορων και βάσιμων αντανakλαστικών της φορολογικής διοίκησης κατά την εφαρμογή της.

Ασπασία Μάλλιου